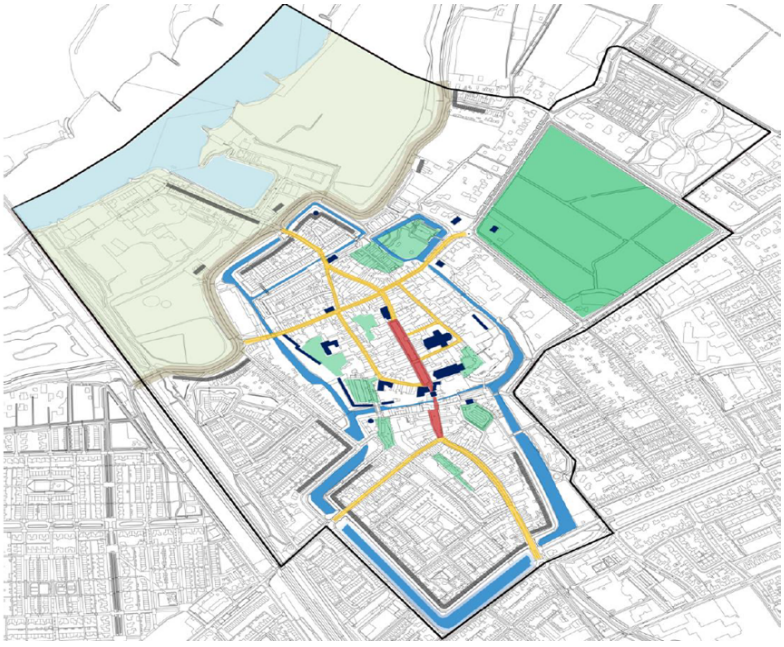
Raadsvoorstel

Onderwerp:	Zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht
Portefeuillehouder:	D. Bijvoet
Datum college besluit:	30 augustus 2022
Behandelend ambtenaar:	Jan de Rooij
Registratienummer:	GZDGCB70562/607555

Inleiding:

Culemborg werkt aan de duurzame ontwikkeling van de stad. Een belangrijke doelstelling is het streven naar een energieneutrale stad uiterlijk in 2040. Via het programma energietransitie werken we aan het bereiken van dit doel via drie programmalijnen: energiebesparing, duurzame opwek en de warmtetransitie. Zonnepanelen wekken duurzame elektriciteit op en zijn een renderende investering. De populariteit van het installeren zonnepanelen is om die reden ook groot. Zonnepanelen kunnen – mits voldaan wordt aan een aantal algemene regels – vaak vergunningsvrij worden aangebracht. Dat geldt in Culemborg op dit moment alleen niet voor het beschermd stadsgezicht en voor monumenten in en buiten het beschermd stadsgezicht. Door de rijksoverheid is in 1977 een deel van Culemborg aangewezen als beschermd stadsgezicht.

Binnenstad Culemborg, contour beschermd stadsgezicht aangegeven d.m.v. de zwarte contourlijn.

Doel van de aanwijzing van het beschermd stadsgezicht is het behoud van:

- Het stelsel van historische straten, pleinen en grachten in de stad binnen de 14de eeuwse omwalling;
- de monumentale bebouwing, waaronder materiaalgebruik en detaillering;
- De ruimtelijke relatie tussen stad en landschap in opzet 16de eeuws;
- De structuur van het gebied rondom de Volencampen, sinds de 17de eeuw niet meer veranderd en voorzien van een bijzonder profiel.

Net als inwoners buiten het beschermd stadsgezicht is er ook een groot aantal inwoners binnen het beschermd stadsgezicht dat graag zonnepanelen wil installeren. Het huidige beleid komt er op neer dat voor een dergelijk verzoek een vergunning moet worden aangevraagd (dat maakt het mogelijk om te toetsen of de installatie van zonnepanelen geen afbreuk doet aan het beschermd stadsgezicht) en een vergunning wordt alleen verleend als de zonnepanelen niet zichtbaar zijn vanaf de openbare ruimte. Daarbij wordt geen onderscheid gemaakt in gebieden binnen het beschermde stadsgezicht, terwijl die verschillen er wel degelijk zijn. Zo maakt de Markt onderdeel uit van het beschermd stadsgezicht, maar bijvoorbeeld ook de nieuwbouwwijk 't Buitenhof. Vanuit de wens om de installatie van zonnepanelen maximaal te faciliteren en geen onnodig strenge regels te hanteren wordt voorgesteld om het generieke beleid (niet zichtbaar vanaf de openbare ruimte) te verruimen door binnen het beschermde stadsgezicht meer maatwerk toe te passen (onderscheid in verschillende gebieden). Om deze verruiming (versoepeling) zorgvuldig vorm te geven hebben we aan het Gelders genootschap om advies gevraagd. Het advies (70562/644386) treft u bijgaand aan. Het advies is geschreven vanuit de gedachte dat verruiming mogelijk is mits aan twee belangrijke criteria wordt voldaan:

- Het behoud van historische materialen en constructies bij rijks- en gemeentelijke monumenten;
- Het behoud van de cultuurhistorische en visueel esthetische waarden van het stadsgezicht, zoals deze zichtbaar zijn op ooghoogte vanaf openbaar gebied.

Binnen deze randvoorwaarden is het beschermd stadsgezicht opgedeeld in 4 verschillende gebiedscategorieën (ordes). Onderscheid wordt gemaakt in de volgende ordes:

- **1ste orde: Niet zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied.**

Dit betreft daken van (rijks)monumentale panden en op daken van de historische pleinwanden van de Markt en de Varkensmarkt. Voor orde 1 verandert het huidige beleid dus niet.

- **2de orde: niet zichtbaar van openbaar toegankelijk gebied, tenzij**.

Dit geldt voor het kerngebied van het beschermd stadsgezicht en de aanloopstraten waar zich de meeste monumenten bevinden en het historische straatbeeld zeer homogeen en samenhangend is. De uitzonderingen (tenzij) betreffen:

- ✓ De zonnepanelen zijn slechts beperkt zichtbaar en er vindt geen onevenredige verstoring plaats van het stadsgezicht;
- ✓ De zonnepanelen zijn geplaatst op een niet naar de straat gekeerd zijdakvlak, minimaal 1 meter achter de voorgevel;
- ✓ Op een rood pannendak rode of roestbruine zonnepanelen plaatsen (indien ze zichtbaar zijn);
- ✓ Er wordt voldaan aan de uitgangspunten voor plaatsing, kleur en uitvoering.

- **3de orde: Zichtbaar vanaf openbaar toegankelijk gebied, mits**.

Deze orde geldt voor daken langs historische straten waar niet of nauwelijks monumenten voorkomen, maar waar de bebouwing wel het stadsbeeld ondersteund (langs de singels, de dijk, de Volencampen en de Veerweg). De nadere regels (de 'mits') zijn als volgt:

- ✓ Bij karakteristieke ensembles (meerdere panden) de zonnepanelen per bouwblok op elkaar afstemmen qua type, legpatroon en plaatsing;
- ✓ Op een rood pannendak evenwijdig aan de straat rode of roestbruine zonnepanelen plaatsen;
- ✓ Op een (rijks)monument, een beeldbepalend pand of een pand direct gelegen naast een monument geen zonnepanelen op een dakvlak evenwijdig aan een openbaar toegankelijke straat of gebied;
- ✓ Er wordt voldaan aan de uitgangspunten voor plaatsing, kleur en uitvoering.

- **4de orde: Zichtbaar vanaf openbaar gebied.**

Voor alle overige straten binnen het beschermd stadsgezicht waar overwegend jongere bebouwing voorkomt met een ondergeschikte betekenis voor het beschermd stadsgezicht en waar plaatsing van zonnepanelen niet direct leidt tot verlies van de cultuurhistorische uitstraling of een visuele aantasting van een waardevol zicht op de stad.

De verschillende ordes zijn op de kaart op pagina 8 in het advies van het Gelders genootschap weergegeven.

Met dit voorstel voor verruiming van de mogelijkheden voor het plaatsen van zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht wordt getracht een evenwichtige balans te vinden tussen de beleidsvelden cultuurhistorie/cultureel erfgoed en het thema duurzaamheid. U wordt voorgesteld dit nieuwe toetsingskader vast te stellen.

Voorstel Raadsbesluit

De gemeenteraad van Culemborg besluit:

Het nieuwe toetsingskader zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht (70562/644386) vast te stellen.

Argumenten:

Hoofdreden voor dit voorstel is om het generieke welstandsbeleid ten aanzien van de plaatsing van zonnepanelen binnen het beschermd stadsgezicht te moderniseren. Hierdoor stimuleren we de plaatsing van zonnepanelen waardoor het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit verder kan groeien. Door een zorgvuldig uitgevoerde analyse van de cultuurhistorische kwaliteiten van het beschermd stadsgezicht wordt tevens recht gedaan aan de eerder genoemde doelen van de aanwijzing als beschermd stadsgezicht.

Kanttekeningen:

Dit voorstel bevat geen grote risico's.

1. Het belangrijkste om hier te noemen is dat op basis van inhoudelijke (cultuurhistorische) argumenten het nieuwe toetsingskader voor de plaatsing van zonenpanelen in het beschermde stadsgezicht tot stand is gekomen. Door het opdelen van het beschermd stadsgezicht in vier categorieën ontstaan 'automatisch' nieuwe 'grensgevallen' waarover discussie kan ontstaan en interpretatieverschillen kunnen optreden. Dit is

onvermijdelijk. Een aantal inwoners zal wellicht ook teleurgesteld zijn over de 'zwaarte' van de indeling van hun woning in de nieuwe systematiek. Het zo goed mogelijk uitleggen van de gehanteerde argumenten om tot een nieuwe indeling te komen is het enige dat we daar tegenover kunnen stellen.

2. Her en der in het beschermd stadsgezicht zijn zonnepanelen geïnstalleerd zonder dat daarvoor een vergunningenprocedure is doorlopen. Draagvlak voor het volgen van 'regels' is ook gebaat bij het handhaven van geldende regels. Als de gemeente het toezicht en handhaving van nieuwe regels niet adequaat uitvoert, ondermijnt dit het nalevingsgedrag door inwoners.
3. Het plaatsen van zonnepanelen is een redelijk voor de hand liggende wijze van verduurzaming. Belangrijker dan duurzaam opwekken is het niet verbruiken van energie. Wat je niet verbruikt hoef je ook niet op te wekken. Daarom is het van belang de komende periode ook serieus werk te maken van duurzame monumentenzorg in de brede zin des woords. In het kader van het project Minder op de meter (verduurzaming gebouwde omgeving inclusief de warmtetransitie) oriënteert het college zich hierop. Het voornemen is om het komende jaar een werkgroep 'verduurzaming monumenten' te starten om dit onderwerp in Culemborg te agenderen.

Kosten, Baten, Dekking:

Dit voorstel heeft geen financiële consequenties. Voor het opstellen van het advies voor het nieuwe toetsingskader door het Gelders genootschap hebben we een opdracht verleend van groot 18.112,- euro (dekking programma energietransitie). Dit is overigens inclusief voor een nog op te stellen advies voor de plaatsing van zonneweides in het buitengebied. Dit voorstel volgt op een nader vast te stellen tijdstip.

Personele en/of Juridische gevolgen:

Dit voorstel leidt niet tot nieuwe organisatorische consequenties. Een verwacht effect is dat we over de hele lijn iets minder tijd 'kwijt' zijn aan het behandelen van aanvragen om vergunningen.

Communicatie en Burgerparticipatie:

Op 22 juni 2022 is over dit onderwerp een informatieavond georganiseerd. Hierbij waren circa 30 inwoners bij aanwezig. Tijdens de avond is een groot aantal vragen gesteld die en ter plekke zijn beantwoord en tevens schriftelijk zijn nagezonden. Zie bijlage 70562/607694. Van 20 juli tot 20 augustus 2022 heeft het concept-advies ook op het digitale platform Culemborg 'opengestaan'. Dit heeft geleid tot een aantal inhoudelijke reacties die overwegend het voorgestelde nieuwe toetsingskader ondersteunen. Het voorstel is in concept ook besproken in de commissie Erfgoed en Ruimte. Het verslag (70562/644395) van dat overleg treft u bijgaand aan.

Bijlagen:

- GZDGCB[70562/644386] toetsingskader zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht;
- GZDGCB[70562/607694] vragen en antwoorden bewonersavond zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht 22 juni 2022;

- Verslag overleg commissie Erfgoed en Ruimte (70562/644395).

Raadsbesluit

Registratienummer: GZDGCB/70562/607555

De gemeenteraad van Culemborg besluit;

Het nieuwe toetsingskader zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht (70562/644386) vast te stellen.

Aldus besloten in de vergadering van de Raad,

Gehouden op 29 september 2022.

De griffier De voorzitter

S. Heerdink G. van Grootheest